

TILPASSET OPPLÆRING

Midtre Gauldal
kommune

2023

FR1204

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Midtre Gauldal kommunes kontrollutvalg i perioden november 2022 til april 2023.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet.

Alle rapporter fra Revisjon Midt-Norge SA publiseres på www.revisjonmidt norge.no.

Trondheim, 12. april 2023

Hanne Marit Ulseth Bjerkan

Oppdragsansvarlig revisor

Marie Husøy Sæther

Prosjektmedarbeider

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført en forvaltningsrevisjon innenfor tilpasset opplæring på oppdrag fra kontrollutvalget i Midtre Gauldal kommune.

I **første problemstilling** konkluderer revisor med at skolene arbeider for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, men at dette arbeidet har et forbedringspotensial. Kartleggingsarbeidet mangler systematikk. Det er opp til hver enkelt skole hvordan de gjennomfører kartlegginger, og praksisen er varierende mellom skolene. Skolene gjennomfører kartleggingsprøver og løpende vurderinger, men informasjon tyder på at det er risiko for at elever ikke blir fanget godt nok opp i barneskolealder.

I **andre problemstilling** konkluderer revisor med at skolene ikke arbeider godt nok med å iverksette tiltak overfor barn og unge som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolene iverksetter tiltak ovenfor barn og unge med læringsutfordringer, men praksisen varierer mellom skolene. Det er ulikt hvordan skolene følger opp kartleggingsarbeidet og hvordan intensiv opplæring gjennomføres. Dette gjør at det er tilfeldig om barn og unge får de tiltakene de har behov for. BTS og stafettloggen som nå implementeres i kommunen, vil kunne bidra til at arbeidet blir mer systematisert og likt mellom skolene i kommunen.

I **siste problemstilling** konkluderer revisor med at PPT har tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid. Det er etablert systematiske samarbeidsformer mellom skole og PPT som bidrar til dette. Det er forbedringspotensial knyttet til at PPT kan jobbe mer forebyggende og mer rettet mot tidlig innsats, som de selv ønsker. For å få til dette, kreves det en innsats fra skolene for å skape en gjensidig forståelse om hvordan samarbeidsforumene med PPT brukes.

Revisor anbefaler at:

- Skoleeier bør vurdere å etablere felles rutiner/system for gjennomføring av og oppfølging av kartleggingsprøver for å sikre lik praksis mellom skolene og et likt tilbud til elevene.
- Skoleeier bør forsterke arbeidet med tidlig innsats og sørge for at elever som har behov for intensiv opplæring får det.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	5
1 Innledning.....	7
1.1 Bestilling	7
1.2 Problemstillinger	7
1.3 Metode	7
1.4 Uttalelse om rapport	9
1.5 Bakgrunn.....	10
1.5.1 Tilpasset opplæring og tidlig innsats	10
1.5.2 Organisering i kommunen	11
1.5.3 Statistikk	11
1.5.4 Bedre tverrfaglig samarbeid (BTS) – Bedre tanker sammen	12
1.5.5 Tverrfaglig samarbeidsforum i kommunen	13
1.5.6 Om rapporten – hva vi ser på, og hva vi ikke ser på.....	14
2 Avdekking av læringsutbytte.....	16
2.1 Problemstilling	16
2.2 Revisjonskriterier.....	16
2.3 Funn.....	16
2.3.1 Kartleggingsprøver.....	16
2.3.2 Løpende vurdering av læringsutbytte	18
2.4 Vurdering.....	19
3 Tiltak.....	21
3.1 Problemstilling	21
3.2 Revisjonskriterier.....	21
3.3 Funn.....	21
3.3.1 Oppfølging	21
3.3.2 Tiltak	22
3.3.3 Tiltak i klasserommet	23
3.3.4 Evaluering av tiltak.....	24
3.3.5 Utfordringer med tidlig innsats.....	24
3.4 Vurdering.....	27
4 Samarbeid med PPT	30
4.1 Problemstilling	30
4.2 Revisjonskriterier.....	30
4.3 Funn.....	30
4.3.1 Rutiner for samarbeid	30
4.3.2 Kompetanse.....	32
4.3.3 Sakkyndig vurdering innen rimelig tid	33
4.4 Vurdering.....	33

5	Konklusjoner og anbefalinger	35
5.1	Konklusjon.....	35
5.2	Anbefalinger	36
	Kilder	37
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier.....	39
	Vedlegg 2 – Uttalelse.....	43
	Vedlegg 3 – Spørreundersøkelse	44

Tabell

Tabell 1.	Antall elever per skole for skoleåret 2022-2023.....	11
Tabell 2.	De ulike samhandlingsnivåene i BTS	12
Tabell 3.	Obligatoriske kartleggingsprøver og nasjonale prøver.....	17

Figurer

Figur 1.	Deltagere i barne- og ungdomsteamet (BUT-team).....	13
Figur 2.	Hva de ansatte opplever som den største utfordringen med arbeidet opp mot tidlig innsats. N=81.	25
Figur 3.	Hva de ansatte opplever blir prioritert i arbeidet med tidlig innsats. N=81.....	26

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Midtre Gauldal bestilte en forvaltningsrevisjon om tilpasset opplæring og spesialundervisning i tråd med «Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024». Revisor deltok i bestillingsmøte. Med bakgrunn i diskusjon i møtet og revisors risiko- og vesentlighetsvurdering, ble en prosjektplan med fokus på skolenes systematiske kartleggingsarbeid, oppfølging av kartleggingsarbeidet og gjennomføring av spesialpedagogiske tiltak lagt frem.

Kontrollutvalget vedtok i sak 07/22 den 10. februar 2022 den forelagte prosjektplanen.

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger blir besvart i rapporten:

1. Arbeider skolene i Midtre Gauldal systematisk for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?
2. Iverksetter skolene i Midtre Gauldal tiltak overfor barn og unge som eventuelt ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?
3. Har PPT tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid?

Forvaltningsrevisjonen avgrenser seg til å se på grunnskolene og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i kommunen. Andre tjenester for barn- og unge, som også arbeider med forebygging, avdekking og oppfølging av barn med utfordringer, eksempelvis helsestasjon og barnevern, er ikke inkludert i denne revisjonen.

1.3 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRF - kontroll og revisjon i kommunenes standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Midtre Gauldal kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Revisor har brukt flere metoder for å samle inn data til dette prosjektet.

Intervju

Det er gjennomført oppstartsmøte med kommunalsjef oppvekst, rådgiver skole og barnehage (heretter kalt rådgiver skole) og leder for PPT. Videre er det gjennomført intervju med følgende funksjoner:

- Rektorer ved de fem kommunale skolene i kommunen

- Rådgiver skole
- Leder for PPT

I forkant av intervjuene laget revisor en strukturert intervjuguide. Informantene fikk kun tilsendt prosjektplanen i forkant. For alle intervjuene er det skrevet referat som er verifisert av informantene. I etterkant av intervjuene ble det sendt ett spørsmål på e-post til alle rektorene. Det var et oppfølgingsspørsmål knyttet til sakkyndig vurdering. Samtlige rektorer svarte på e-posten. Rapporten benytter kun verifiserte intervjudata.

Dokumentgjennomgang

Revisor har benyttet følgende dokumenter:

- Leseplan for Midtre Gauldal
- Årshjul for kartlegginger
- Tiltaksløypa
- Skjema for henvisning til PPT

Dokumentene har blitt tilsendt revisor fra rektorer i kommunen og rådgiver skole. Revisor har også benyttet seg av kommunen sine internettsider om Bedre tverrfaglig samarbeid (BTS) – bedre tanker sammen, med tilhørende handlingsveileder og stafettlogg.

Spørreundersøkelse

Revisor distribuerte en strukturert spørreundersøkelse til alle ansatte ved skolene i kommunen via e-postadresser. Spørreundersøkelsen ble kvalitetssikret av revisor sin kontaktperson i kommunen før utsendelse. På bakgrunn av tilbakemeldingene ble det gjort noen justeringer i spørreundersøkelsen.

E-postadressene til de ansatte er innhentet gjennom lønns- og personalsystemet i kommunen, som Revisjon Midt-Norge SA har tilgang til i forbindelse med finansiell revisjon. Spørreundersøkelsen ble distribuert til totalt 145 ansatte. Ved fristens utløp og etter flere runder med purring hadde revisor en svarprosent på 56 prosent. Svarprosenten per skole varierer; laveste har 36 prosent og høyeste har 67 prosent. Det er de minste skolene (målt i antall ansatte per skole) som har lavest svaroppslutning, mens den største skolen i kommunen har høyest svaroppslutning. Revisor gjorde flere forsøk på å øke svarprosenten, blant annet flere runder med kontaktperson, som videreformidlet det videre til rektorene i kommunen.

Revisor har undersøkt for skjevheter i svarene. Det er blant annet sjekket for skjevheter i fordelingen mellom fast ansatte og resterende (inkluderer vikarer, engasjement og midlertidig stilling). Det er en større andel av resterende som har svart enn de faste ansatte, sammenlignet mot fordelingen i utvalget. Samtidig utgjør de faste ansatte 61 prosent av de som har svart,

mens resterende utgjør 38 prosent. Videre har revisor undersøkt for skjevheter mellom skolene. Det er en liten skjevhet mellom skolene som har svart; noen har en høyere andel svar sammenlignet med utvalget, mens andre har en litt lavere andel svar sammenlignet med utvalget. Revisor vurderer at på bakgrunn av total lav svarprosent må resultatene fra spørreundersøkelsen tolkes forsiktig. Revisor velger å presentere dataene fra spørreundersøkelsen, men legger forsiktig vekt på dette i vurderingene. Resultatene fra spørreundersøkelsen ligger i vedlegg 3.

Vurdering av metode

Valg av intervju som metode er begrunnet ut ifra behovet om kunnskapen om helheten knyttet til arbeidet med tilpasset opplæring i kommunen. Derfor er det naturlig å velge ansatte med lederfunksjoner innenfor oppvekst, samt PPT.

Revisor har benyttet de nevnte dokumentene på grunn av at det er dokumenter som er relevante for arbeidet med tilpasset opplæring.

For å få informasjon om hvordan de ansatte jobber og opplever arbeidet med tilpasset opplæring, ble det valgt å sende ut en spørreundersøkelse. Alternativet hadde vært et utvalg av ansatte i for eksempel et gruppeintervju. Med en spørreundersøkelse har vi muligheten til å nå alle ansatte, uavhengig av stilling, der vi kan få stilt konkrete spørsmål om temaet, samt gi mulighet til å svare ut på enkelte av spørsmålene. Sett i etterkant av svarprosent til spørreundersøkelsen, kunne det ha vært mer hensiktsmessig å benytte seg av gruppeintervjuer med ansatte for å sikre informasjon som revisor kunne ha benyttet i vurdering og konklusjon i rapporten.

I prosjektplanen ble det skissert gjennomgang av henvisninger og sakkyndig vurderinger for å vurdere om PPT utarbeidet sakkyndig vurdering innen rimelig tid. På bakgrunn av informasjon gjennom intervju og spørreundersøkelser vurderer revisor at det ikke var hensiktsmessig med en slik gjennomgang, da det ikke forelå noen risiko for at dette ikke ble overholdt.

Revisor vurderer at innsamlet data gir et godt grunnlag til å gjøre vurderinger og svare ut problemstillingene.

1.4 Uttalelse om rapport

En foreløpig rapport ble sendt til kommunedirektøren for uttalelse den 20. mars 2023. Revisjon Midt-Norge SA mottok uttalelsen den 30. mars 2023. Uttalelsen om rapporten er vedlagt rapporten i vedlegg 2.

Uttalelsen har ikke ført til endringer i faktagrunnlaget, vurderinger eller konklusjon.

1.5 Bakgrunn

1.5.1 Tilpasset opplæring og tidlig innsats

Tilpasset opplæring er forankret i opplæringslovens § 1-3, og det gjelder for alle elever. Tilpasset opplæring betyr å tilrettelegge med varierte vurderingsformer, læringsressurser, læringsarenaer og læringsaktiviteter, slik at alle får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.¹

Tidlig innsats er ett av temaene under tilpasset opplæringen og er definert i opplæringslovens § 1-4 for elever i 1. til 4. trinn; skolen skal sørge for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, raskt skal få egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd.

Utdanningsdirektoratet skriver at tidlig innsats handler om å sette inn tiltak og tilpasse opplæringen med en gang en elev har behov for tilrettelegging. Behovet for tidlig innsats kan oppstå gjennom hele utdanningsløpet. Derfor må lærerne systematisk kartlegge elevenes behov og på bakgrunn av det sette inn egnede tiltak. Slike tiltak kan være av større eller mindre omfang, og kan ha ulik varighet. Tiltak tidlig nok kan bidra til å forhindre at utfordringene vokser seg større og blir et hinder for elevenes læring.²

Elever som ikke har eller ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning (kapittel 5 i opplæringsloven). Spesialundervisning skal ivareta elevenes muligheter til å nå realistiske mål dersom det ikke lar seg gjøre innenfor ordinær opplæring. Opplæringslovens § 5-6 om pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) sier at tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge til rette for opplæring for elever med særlige behov. PPT skal også sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger.

I stortingsmeldingen nr. 6 (2019-2020) «*Tett på – tidlig innsats og inkluderende felleskap i barnehage, skole og SFO*» er det angitt en målsetting om at:

«... PP-tjenesten skal være mer til stede i barnehager og skoler og arbeide forebyggende og med tidlig innsats. Ved at PP-tjenesten arbeider tett på barna og elevene, vil den kunne utarbeide gode sakkyndige vurderinger og bidra til å tilrettelegge for enkeltbarn og -elever i praksis. Det vil også kunne styrke barnehagenes og skolenes evne til å tilpasse det

¹ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/>

² <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/>

ordinære tilbudet til mangfoldet av barn og elever. Det kan føre til at flere får tidligere hjelp, og til at det blir færre henvisninger. Det totale behovet for sakkyndige vurderinger kan dermed gå ned».

1.5.2 Organisering i kommunen

Kommunen administreres av kommunedirektør med tre kommunalsjefer innenfor organisasjon, oppvekst og helse og velferd. Oppvekst består av fem grunnskoler, hvorav en er ungdomsskole. Oversikt over skoler og antall elever er gitt i tabellen nedenfor.

Tabell 1. Antall elever per skole for skoleåret 2022-2023

Skoler	Elever
Budal skole	35
Singsås skole	66
Soknedal skole	152
Støren barneskole	259
Støren ungdomsskole	212

Kilde: Grunnskolens informasjonssystem, Utdanningsdirektoratet

Hver skole har en enhetsleder i form av en rektor som har ansvaret for å styre sin enhet. Oppvekst har en egen rådgiver innenfor skole og barnehage som fungerer som en støttespiller for enhetslederne innen oppvekst (både skole og barnehage).

Kommunen har egen pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) som er organisert under området for helse og velferd med en egen mellomleder som har personalansvar og fagansvar for PPT. Tjenesten består av fem medarbeidere fordelt på fire hundreprosent-stillinger.

1.5.3 Statistikk

Tabellen nedenfor presenter statistikk på ulike nøkkeltall for grunnskolene i kommunen (både 2020 og 2021), tilhørende KOSTRA-gruppe og landet uten Oslo for året 2021.

Variabler	Midtre Gauldal kommune		KOSTRA-gruppe	Landet uten Oslo
	2020	2021	2021	2021
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	123,4	139,4	146,1	144,2
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	11,3	12,6	8,8	7,9
Gruppestørrelse 2 (antall)	15,3	17,1	15,3	15,6
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	40,8	42,4	42,2	43

Kilde: Statistisk sentralbyrå, nøkkeltall grunnskole

Midtre Gauldal har en høyere andel elever som får spesialundervisning sammenlignet med KOSTRA-gruppen og landet uten Oslo. Samtidig er årstimer til spesialundervisning per elev lavere i kommunen enn sammenligningsgruppene i 2021.

Normen for lærertetthet (gruppestørrelse 2) angir en øvre grense for hvor mange elever det skal være per lærer. Fra høsten 2019 er det 15 elever per lærer i ordinær undervisning på 1.-4. trinn og 20 elever per lærer for 5.-10. trinn. Utdanningsdirektoratet sin kalkulator for lærernorm³ viser at ikke alle skolene i Midtre Gauldal oppfyller lærernormen for alle trinnene for 2022-2023. Singsås skole 1.-4. trinn, Støren barneskole 1.-4. trinn og Støren ungdomsskole oppfyller ikke normen. Statistikken i tabellen ovenfor gjenspeiler dette gjennom at kommunen har høyere gruppestørrelse 2 enn sammenligningsgruppene.

1.5.4 Bedre tverrfaglig samarbeid (BTS) – Bedre tanker sammen

Prosjektet BTS – Bedre tanker sammen ble igangsatt av enheten for helse- og familie i 2020. Målet er at det skal bidra med bedre tverrfaglig samarbeid i kommunen. BTS er en samhandlingsmodell som beskriver den sammenhengende innsatsen i og mellom tjenester rettet mot blant annet barn og unge det er knyttet bekymring til. BTS-modellen skal bidra til tidlig innsats, samordnede tjenester og foreldreinvolvering.⁴

BTS består av en grunnmodell med tilhørende handlingsveileder, verktøy og kompetansen til de ansatte.

Grunnmodellen beskriver hvordan samhandlingen kan legges til rette gjennom fire forskjellige nivåer. Nivåene avhenger av omfanget på vanskene som skal løses og tallet på aktører som skal involveres. Tabellen nedenfor beskriver de ulike nivåene.

Tabell 2. De ulike samhandlingsnivåene i BTS

Nivå 0 Her avklares det om det er grunnlag for bekymringen.	Nivå 1 Beskriver tiltak innenfor hver enkelt tjeneste.	Nivå 2 Beskriver et enkelt tverrfaglig samarbeid, helst mellom to tjenester.	Nivå 3 Beskrives et mer omfattende tverrfaglig samarbeid mellom flere tjenester.
---	--	--	--

Kilde: Midtre Gauldal kommune, BTS – Bedre tanker sammen

Handlingsveilederen er oppskriften på hvordan kommunen skal gå frem i konkrete tilfeller der det er en bekymring omkring et barn eller elev. Veilederen beskriver strukturene og

³ <https://gsi.udir.no/registrering/kalkulatorer/gruppestorrelse2/>

⁴ <https://mgk.bedreinnsats.no/om-bti/#BTS%20-%20Bedre%20Tverrfaglig%20Samarbeid-%20bedre%20tanker%20sammen>

prosessene som tjenestene i kommunen skal benytte seg av i arbeidet med barn og unge, både innenfor hver enkelt tjeneste og mellom tjenestene.

Verktøyene er kommunen sine konkrete hjelpemidler de kan og bør benytte i det daglige arbeidet med saker knyttet til BTS. Verktøyet inkluderer spesifikke metoder, eller rutiner som støtter handlingene i BTS-prosessen, helt fra fasen fra det oppstår en bekymring, og til iverksetting og evaluering av hjelpetiltak.

Kompetanse er en forutsetning for at de ansatte i kommunen skal bruke BTS-modellen. Det er både kompetanse til å forstå og bruke samarbeidsstrukturene i BTS-modellen, og kompetanse til å utføre oppgavene som ligger i de ulike prosessene i modellen. Både evne til å oppdage bekymringer, samtale med barn og foresatte og nyttegjøring av ulike tiltak.

Rådgiver skole forteller at 2023 er implementeringsår for BTS. Rådgiver forteller at det varierer mellom skolene i kommunen hvordan implementeringen har gått så langt. Det er blant annet utfordringer med å finne tid til å ta systemet i bruk. Prosjektleder for BTS har avsatt ressurser til å reise rundt og hjelpe skolene med å komme i gang.

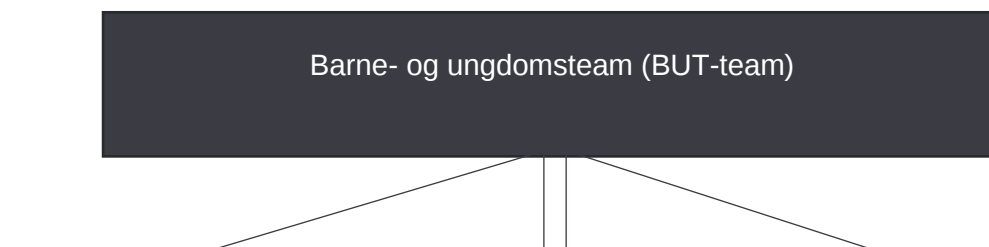
Som en del av implementeringen av BTS er det satt i gang et krav om at alle skolene skal opprette to stafettlogger for 7. trinn, som et tiltak for å hjelpe skolene til å komme i gang med bruken av systemet. Stafettloggen er en elektronisk loggbok over tiltak og involverte personer. Stafettloggen skal dokumentere det som gjøres og det som er gjort, og er viktig i dialogen med foreldre (og ungdom).⁵ En fordel ved bruk av stafettloggen er at overganger «sikres»; den som oppretter stafettloggen kan ikke «slippe stafettpinnen» før den er overført til neste som har ansvar. Med 7.trinn-prosjektet, håper man å få til en god overgang med å «gi stafettpinnen videre» til ungdomsskolen.

1.5.5 Tverrfaglig samarbeidsforum i kommunen

Revisor beskriver her noen av de tverrfaglige samarbeidsforumene i kommunen.

Barne- og ungdomsteam (BUT-team)

Figur 1. Deltagere i barne- og ungdomsteamet (BUT-team)

⁵ Midtre Gauldal kommune, BTS

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

I dette teamet inngår helsestasjonen, PPT, barnevern og innsatsteamet. Dette er en felles instans hvor blant annet skoler kan henvise til ved bekymringer. Teamet har felles inntak av henvisninger. Teamet møtes hver uke og behandler innkomne henvisninger. Henvisningene drøftes og det gis en skriftlig tilbakemelding til henviser om hvordan teamet forstår utfordringen, hvilken hjelp som kan tilbys og av hvilke tjenester. ⁶

Innsatsteam

Innsatsteamet består av tre stillinger på 50 prosent med en sykepleier, miljøterapeut og spesialpedagog. Teamet jobber med fokus på tidlig innsats. Innsatsteamet kan etter henvisning fra ledere i oppvekst, helse og familie eller barne- og ungdomsteam (BUT-team) kartlegge og veilede både barnehage, skole og familier på et tidlig stadium i opplevd utfordring. Innsatsteamet kan også gi støtte i hjemmet for å sikre at hjelpen som gis i barnehage/skole og hjem er helhetlig og basert på en total kartlegging av behov. Innsatsteamet kan samarbeide med andre støttetjenester for barn og unge i kommunen. ⁷

Rådgiver skole forteller at bakgrunnen for opprettelsen av teamet er at man ser at det er noen barn som «glipper» på et tidlig stadium og som utvikler seg til store og kompliserte saker. Man ønsker derfor å kunne gi et tilbud på lavt nivå. Når man ser et problem tidlig, er det ofte ikke klart hvilke tjenester som har mandat til å ta tak i saken.

1.5.6 Om rapporten – hva vi ser på, og hva vi ikke ser på

Tilpasset opplæring gjelder for alle elever og skal sørge for at alle elever får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen har plikt til å tilpasse opplæringen. Det er ingen individuell rett for den enkelte elev, men skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet.

Tidlig innsats handler om å sette inn tiltak og tilpasse opplæringen med en gang en elev har behov for tilrettelegging, istedenfor å vente og se. For å undersøke og vurdere dette, er det avgjørende at lærerne og skolen systematisk kartlegger elevens behov. Lærerne og skolen

⁶ <https://mgk.samhandlingsmodell.no/tenesteniva/rutiner-og-verktoy/#innsatsteam>

⁷ <https://mgk.samhandlingsmodell.no/tenesteniva/rutiner-og-verktoy/#innsatsteam>

må etter det finne egnede tiltak for å forhindre at utfordringene vokser seg større og blir et hinder for elevenes læring.

Rapporten vil ta for seg hvordan skolene arbeider med å kartlegge elevens behov, og om det er en systematisk rutine for hvordan arbeidet gjennomføres. Skolens praksis til å følge med på elevenes behov i hverdagene vil også bli undersøkt. Etter en gjennomgang av arbeidet med kartlegginger, vil revisor se på hvordan skolene arbeider med oppfølging av resultatene. I tilknytning til oppfølging vil vi se på om skolene har rutiner for hvordan resultatene fra kartleggingene behandles og hvordan skolen jobber med å finne egnede tiltak. Konkrete tiltak som skolene iverksetter vil også bli presentert. Systematiske samtaler med elevene, som for eksempel elevsamtaler og underveissamtaler, er ikke inkludert her. Videre har vi ikke særskilt sett på kartlegginger og oppfølging knyttet til adferd og sosioemosjonelle utfordringer hos elever.

Til slutt vil vi i rapporten se på samarbeidet mellom skolene og PPT. Det vil dreie seg om det er etablert samarbeidsrutiner mellom skolene og PPT, og hvordan PPT bistår skolene i arbeidet med å tilrettelegge for elever som kan ha egne behov i perioder. Vi vil også se på hvordan skolene og PPT samarbeider om forebygging og arbeidet med tidlig innsats. PPT vil her ha en oppgave med å gi generell støtte til god faglig og sosial utvikling for elever.

Spesialundervisning er ikke sett spesifikt på i rapporten. Spesialundervisning er en individuell rett eleven har i de tilfellene det trengs ekstra tilrettelegging ut over ordinære opplæringstilbudet. Det er PPT som er kommunens sakkyndige instans for å vurdere behovet for spesialundervisning, mens det er kommunen som fattet vedtak om spesialundervisning. Rapporten tar for seg hvilke kartlegginger og tiltak skolene gjennomfører på et tidlig tidspunkt for å unngå spesialundervisning hos elevene.

2 AVDEKKING AV LÆRINGSUTBYTTE

2.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet:

- Arbeider skolene i Midtre Gauldal systematisk for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

2.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Skolene skal ha en systematisk fremgangsmåte for å identifisere og fortløpende vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av det pedagogiske tilbudet.

Kildene til revisjonskriterier er hentet fra opplæringsloven og rammeverk fra Utdanningsdirektoratet. Utledningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

2.3 Funn

2.3.1 Kartleggingsprøver

Kartleggingsprøver skal hjelpe til å identifisere elever som trenger ekstra hjelp i opplæringen og for å hindre frafall senere i utdanningsløpet.⁸ I intervjuer får revisor opplyst at Midtre Gauldal kommune ikke har noen overordnede rutinebeskrivelser for hvilke kartlegginger som skal gjennomføres, det er opp til skolene. Revisor har fått tilsendt kommunen sin leseplan fra en av rektorene. Ifølge dokumentet ble leseplanen ferdigstilt i juni 2020. Leseplanen gjelder for alle skolene i Midtre Gauldal og legger føringer for hvordan den enkelte lærer og ansatte i skolen skal gjennomføre leseopplæringen til elevene. Leseplanen inneholder en oversikt over hva som skal kartlegges og hvordan elevens resultater skal følges opp. Oversikten viser også hvem som er ansvarlig for hvert punkt.

Leseplanen inneholder også oversikt over de obligatoriske kartleggingene i kommunen. Kun én rektor har nevnt leseplanen i intervjuene. En annen rektor viser til at det eksisterer et årshjul for kartlegginger. Revisor har fått tilsendt årshjulet. Årshjulet viser hvilke kartleggingsprøver som skal gjennomføres i de ulike trinnene. Både årshjulet og kartleggingsoversikten viser kartleggingsprøver ut over de nasjonale obligatoriske prøvene.

⁸ <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/kartlegging-gs/>

Skolene gjennomfører de obligatoriske kartleggingsprøvene og nasjonale prøvene. Tabellen nedenfor viser oversikt over obligatoriske kartleggingsprøver og nasjonale prøver.

Tabell 3. Obligatoriske kartleggingsprøver og nasjonale prøver

Type test	Trinn	Fag
Kartlegging	3. trinn	Lesing
		Regning
Nasjonale prøver	5. trinn	Engelsk
		Lesing
		Regning
	8. trinn	Engelsk
		Lesing
		Regning
	9. trinn	Lesing
		Regning

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Rådgiver skole forteller at det er varierende praksis fra skole til skole hvordan kartleggingsprøver avvikles. Samtlige rektorer forteller at skolene gjennomfører frivillige kartleggingsprøver. Flere nevner bruk av Carlsten leseprøver, Utdanningsdirektoratet sine frivillige kartleggingsprøver, og en rektor nevner flere små tester i ulike fag underveis i året.

En rektor forteller at det er en diskusjon blant de ansatte om hvilke kartlegginger som skal gjennomføres og hvor mye man skal kartlegge. Skoleeier har ikke stilt krav til egne kartlegginger, og rektor har heller ikke stilt konkrete krav. Det er opp til lærerne hvilke kartlegginger man ønsker for å kartlegge sin elev.

I spørreundersøkelsen til alle ansatte ved skolene, svarer 54 prosent at skolen har skriftlige rutiner og 47 prosent også har innarbeidede rutiner. 15 prosent oppgir at de ikke vet om skolen har faste rutiner eller ikke, knyttet til kartlegging. Revisor har undersøkt hvilke grupper av de ansatte som har svart at de ikke vet om skolen har faste rutiner eller ikke, og de som har svart er både lærere og annet personell. På spørsmål om rutinene for kartlegging følges, svarer 55 prosent ja, mens 27 prosent svarer at det varierer. Også her består sammensetningen av de som har svart at det varierer, både av lærere og annet personell.

Datoene for de obligatoriske prøvene er fastsatt av Utdanningsdirektoratet. Praksisen på flere av skolene, er at kartleggingsprøvene avholdes forut for utviklingssamtaler⁹. Resultatene fra kartleggingsprøvene diskuteres blant annet i utviklingssamtalen.

⁹ Opplæringsforskriften paragraf 20-3 sier at foreldre skal ha to utviklingssamtaler med kontaktlærer i året. Temaer for samtalene skal være hvordan eleven gjør det i de ulike fagene, hvordan eleven arbeider på skolen og hjemme, og om elevens sosiale utvikling, www.foreldreutvalgene.no

PPT opplever at enkelte skoler i kommunen er dårlige på kartlegginger. Leder for PPT nevner at språk er en utfordring som ikke kartlegges godt nok. Leder forteller at PPT får en del henvisninger på atferd som viser seg å være språk. PPT forteller at selv om kartlegginger skal legges til grunn før en henvisning til PPT, kommer mange henvisninger uten dette. Det begrunnes med mangel på tid og kompetanse fra skolenes side. Leder for PPT forteller at det er gitt opplæring på området, men det har ikke bidratt til endring av praksis. PPT etterlyser bedre kartlegging av læringsutbytte hos alle elever.

2.3.2 Løpende vurdering av læringsutbytte

Samtlige av rektorene forteller om løpende vurderinger av læringsutbytte gjennom skoleåret. De ansatte svarer i spørreundersøkelsen at 51 prosent opplever at det er en rutine/praksis for å fortløpende vurdere om enkeltelever ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Rektorene sier det er en praksis blant de ansatte å diskutere enkeltelever. I spørreundersøkelsen svarer 73 prosent av de ansatte at det er en rutine/praksis for å diskutere enkeltelever man mistenker ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. En rektor trekker frem felles arbeidsrom for lærerne som en velfungerende arena for å snakke om elever og utfordringer, samt å kunne gi hverandre tips til håndtering av utfordringer eller informere om elever som trenger ekstra følge i friminutt. En annen rektor forteller om samtaler med alle kontaktlærerne etter jul, hvor alle elevene blir gjennomgått. Her blir man enig om hvilke elever som har behov for ekstra oppfølging og hvilke elever man må følge ekstra med på. Det er også andre skoler som har gjennomgang av hvilke elever som er i faresonen. Bekymringer for elever blir også tatt opp med foreldre/foresatte.

To av skolene har to kontaktlærere på hvert trinn, i tillegg til assistenter. En rektor uttaler at det koster å ha to kontaktlærere, men man får igjen i form av fordelen for lærerne med å ha noen å spille på. En rektor uttaler i forbindelse med at lærerne skal kjenne elevene og gjennomføre gode evalueringer, at flere av lærerne også har mange uformelle samtaler med elevene. Det er viktig at elevens stemme blir hørt.

Leder for PPT sier at enkelte skoler strever med dårlige relasjoner mellom lærere og elever og ufordelaktige organisering (f.eks. hyppige utskiftninger av kontaktlærere. Ofte bytter av kontaktlærere gir lite kontinuitet og stabilitet i voksenrelasjoner for elever som har behov for stabilitet og forutsigbarhet.

Samtidig etterlyser PPT bedre kommunikasjon mellom voksne og barn i skolen. Det er ikke kultur for å snakke med barnet og uttrykke eventuell bekymring for f.eks. atferd, og gi barnet anledning til å forklare seg. Ofte tolkes det som vanskelig atferd, når det for eksempel dreier seg om språkvansker, og det henvises til utredning for dette. Her oppstår det mange

misforståelser fordi barnet selv ikke er spurt om sin tolkning av situasjonen (hvorfor oppfører man seg slik, hvorfor har barnet endret atferd).

En rektor uttaler at utfordringer (læringsvansker og atferd) blant elever i barneskolen ofte løser seg i løpet av 6.-7. klassetrinn. Det er dermed sjeldent at det oppdages nye læringsutfordringer i elevgruppen på ungdomsskolen, og at det er gode rutiner for overgangssamtaler mellom skolene.

Ungdomsskolen opplever at det er noen elever med lærings- og adferdsutfordringer som ikke blir fanget opp i barneskolen. Årsaken kan være at det er vanskelig å vite hva som er normalt for eleven eller at foresatte ikke er klar over problemene eller ikke vil innse at det er et problem. PPT forteller at de får en del utredninger av dysleksi på ungdomsskolenivå, som burde vært fanget opp før. En rektor forteller at i forbindelse med overgangen mellom barneskole og ungdomsskole skjer det at man mister informasjon om de elevene som svake, men ikke så svake at de har blitt utredet eller fått vedtak. Kommunen skal nå ta i bruk stafettloggen, slik at man forhåpentligvis unngår dette.

2.4 Vurdering

Skolene skal ha en systematisk fremgangsmåte for å identifisere og fortløpende vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av det pedagogiske tilbudet.

Det eksisterer få rutinebeskrivelser i kommunen som sier noe om hvilke kartlegginger som skal gjøres og til hvilken tid. For revisor fremstår ikke leseplan og årshjul som kjent blant alle ansatte. Skolene gjennomfører de obligatoriske kartleggingsprøvene og gjør fortløpende vurderinger av læringsutbytte. Ut over de obligatoriske kartleggingene er det opp til hver enkelt skole å finne sin måte å kartlegge elevenes utbytte av opplæringen. Det betyr at skolene har varierende praksis for hvilke kartleggingsprøver de gjennomfører. Vurderinger av hvilke kartleggingsprøver som er mest hensiktsmessig å utføre, kan være basert på de ansattes vurderinger i hvert enkelt tilfelle. Den varierende praksisen kan føre til at elever ikke i stor nok grad blir identifisert gjennom kartlegging. Ulik praksis mellom skolene betyr også at det kan være tilfeldig om og hvordan en elev som har behov for tilrettelegging, blir identifisert på den ene skolen eller den andre skolen.

Kommunen har lite systematiske rutiner og prosedyrer rundt kartleggingsarbeidet. Det er sårbart, særlig i situasjoner der det er utskiftning av ansatte. En større grad av systematikk i arbeidet vil kunne skape forutsigbarhet i kartleggingsarbeidet blant de ansatte, og praksisen vil være lik for alle skolene. Samtidig vil det kunne bidra til mindre tilfeldigheter knyttet til å

avdekke om en elev har behov for ekstra tilrettelegging eller ikke, uavhengig av hvilken skole eleven tilhører i kommunen.

Skolene har en praksis for at bekymringer rundt enkeltelever diskuteres. Bemanningen på skolene kan påvirke relasjonen mellom lærer og elev. Data viser at ikke alle skolene i kommunen oppfyller bemanningsnormen, noe som kan påvirke relasjonene og kjennskapen til hver enkelt elev. Informasjon fra ungdomsskole og PPT tyder på at ikke alle elever med læringsutfordringer blir fanget godt nok opp i barneskolen.

Skolene har en innarbeidet framgangsmåte for å identifisere og fortløpende vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av det pedagogiske tilbudet. På bakgrunn av at framgangsmåten ikke er systematisk og kartleggingsarbeidet framstår noe tilfeldig og varierende mellom de ulike skolene, vurderer revisor at kriteriet ikke er oppfylt. Det kan medføre at ikke alle elever blir fanget godt nok opp og tidlig nok før utfordringen blir større og til hinder for elevenes læring.

3 TILTAK

Kapittelet beskriver og vurderer tiltak og evaluering som gjøres i kommunen knyttet til elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

3.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet:

- Iverksetter skolene i Midtre Gauldal tiltak overfor barn og unge som eventuelt ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

3.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Skolene skal følge opp kartleggingsresultater og mistanker om læringsutfordringer hos enkeltelever.
- Elever i 1. til 4. trinn med identifiserte læringsutfordringer skal motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.
- Eldre elever med identifiserte læringsutfordringer bør motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.
- Skolene skal ha en god praksis for at elever som mottar intensiv opplæring gjør det i størst mulig grad som en del av klassefelleskapet.
- Skolene må evaluere virkningene av tiltakene som settes inn ovenfor elevene.

Kildene til revisjonskriterier er hentet fra opplæringsloven, stortingsmeldinger og informasjon fra Utdanningsdirektoratet. Utledningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

3.3 Funn

3.3.1 Oppfølging

Kommunen har en rutinebeskrivelse; «*tiltaksløypa*». Tiltaksløypa ble i sin tid utarbeidet av PPT, som et verktøy for å gi veiledning til barnehage og skole om forslag til tiltak før en eventuell henvisning til PPT. Tiltaksløypa er ment for å brukes i alle tilfeller der man opplever å være bekymret for et barn eller en elevs utvikling. Jamfør tiltaksløypa, er pedagogene rådet til å ta fram tiltaksplanen og følge fasene ved en bekymring omkring en elev. Målet er å bruke tiltaksplanen straks man er bekymret for et barn eller en elev. Da kan man konkretisere problemstillingen, beskrive tiltak og tidfeste varighet og evaluering. Flere av rektorene nevner bruk av tiltaksløypa i arbeidet med tiltak knyttet mot enkeltelever. Tiltaksløypa legger opp til at skolen skal prøve forskjellige tiltak før det henvises til PPT.

Tiltaksløypa skal nå erstattes av BTS – stafettlogg. BTS består av ulike nivåer (som presentert i tabell i kapittel 1.5.4), og det er et mål om å løse utfordringene på lavest mulig nivå uten at stafettloggen benyttes. Rådgiver skole sier at alle bekymringer ikke trenger å ende i en stafettlogg. Revisor har ikke ettergått tiltaksløypa og bruk av stafettlogg nærmere.

Rådgiver skole forteller at det er varierende praksis fra skole til skole hvordan resultater fra kartleggingsprøvene brukes. En rektor forteller at skolen planlegger å gå mer systematisk til verks med å følge opp resultater etter nasjonale prøver og kartlegging. Det er mye som kartlegges, men det kan være en utfordring å følge opp alt i etterkant. En annen rektor forteller at oppfølging av tiltak gjøres etter en innarbeidet praksis.

48 prosent av de ansatte svarer at det er en innarbeidet praksis for oppfølging av kartleggingsresultater, mens 27 prosent ikke vet om det foreligger en slik rutine. Av de som har svart ja på at det eksisterer rutiner, opplyser 44 prosent at rutinene følges og 43 prosent at det varierer. Sammensetningen av de som har svart «varierer» består både av lærere og annet personell ved skolene.

3.3.2 Tiltak

Når det gjelder konkrete tiltak som blir satt i gang på bakgrunn av kartleggingsprøvene og fortløpende vurderinger av læringsutbytte, viser resultatene at det er ulik praksis mellom skolene. Revisor presenterer under tiltakene som rektorene har trukket fram.

Noen av rektorene forteller at konkrete tiltak er oppdeling av elever i mindre grupper og bruk av stasjonsarbeid på småtrinnet. En rektor forteller at det er mulighet til å dele opp klassen i mindre grupper, for eksempel ved at assistenten tar en del av klassen og lærer en annen del. En annen rektor forteller at de gir elever som scorer under kritisk grense på kartleggingsprøver ekstra oppmerksomhet for å nå læringsmålet.

Få elever ved en skole gjør det lettere å gjøre tilpasninger til enkelte elever, forteller en rektor. Situasjoner med flere lærere brukes aktivt for å gi støtte til og følge opp de ulike elevene blir også trukket fram som tiltak. Lærerne er flinke til å stoppe opp ved enkeltelever og tilpasse oppgavene til deres nivå. Elevene har egne ipader som brukes i undervisningen, som av flere rektorer trekkes fram som et verktøy for å enklere tilpasse oppgaver uten at det blir synlig for medelevene. Elevens plassering i klasserommet blir nevnt som et tiltak for å tilpasse opplæringen.

Rektor forteller at lærerne er raske til å iverksette tiltak. Blant de ansatte, svarer 35 prosent at tiltak iverksettes umiddelbart ved mistanke om at enkeltelever har utfordringer, mens 52 prosent svarer at det varierer.

Lesekurs

Ett tiltak som blir trukket frem av samtlige rektorer, er bruk av lesekurs for elever som har svake resultater knyttet til lesing.

Kommunens leseplan fra 2020 beskriver bruken av intensive lesekurs. I planen heter det at *«Intensive lesekurs bruker vi for elever som har behov for et ekstra støtte for å komme seg videre i sin leseopplæring. Det kan dreie seg om elever som har utfordringer med lesing generelt, eller knyttet til avkoding, leseflyt eller leseforståelse.... Intensive lesekurs er ikke innenfor spesialundervisning, men en del av den tidlige innsatsen for å sikre at elever får tilfredsstillende utbytte av opplæringa. Intensive lesekurs kan også brukes når PPT anbefaler det som en del av spesialundervisningen.»* Leseplanen sier noe om innholdet i intensive lesekurs. En rektor forteller at vedkommende er usikker på om leseplanen som verktøy er veldig godt kjent blant de ansatte.

Praksisen for hvordan lesekurs gjennomføres varierer fra skole til skole. En skole forteller at det er positivt for mange elever å gjennomføre lesekurs, og kjører derfor lesekurs for hele klasser. Det er også mulig å samarbeide på tvers av klasser, for eksempel slik at de eldre elevene leser for de yngre.

På en annen skole er det to lærere som gjennomfører et intensivt lesekurs i seks til åtte uker. Eleven gjennomfører test før og etter gjennomført kurs. En tredje skole leier inn en lærerstudent til å gjennomføre lesekurs. Der forsøker skolen å få til åtte til ti timer med lesekurs i flere bolker i løpet av skoleåret. Elever som er i «grenseland» til kritisk nivå kan noen ganger få ekstra oppfølging i forbindelse med at andre elever får vedtak om lesekurs. Skolen utnytter ressursene til å lage en liten gruppe rundt eleven med vedtak.

3.3.3 Tiltak i klasserommet

Flere av rektorene forteller at tiltak forsøkes primært i klasserommet. Ved adferdsutfordringer som skaper forstyrrelser i klassen for øvrig, brukes grupperom hvor den aktuelle eleven tas ut til eneundervisning. Skolene prøver å holde spesialundervisning i klasserommet, da kan assistenter og ekstra pedagoger også støtte andre elever dersom det er rom for det.

I spørreundersøkelsen svarer 54 prosent av de ansatte at det varierer om deres skole har god praksis for at tiltakene som blir iverksatt gjennomføres som en del av klassefelleskapet. 28 prosent opplever god praksis med dette.

3.3.4 Evaluering av tiltak

Rektorene beskriver en praksis med evaluering av tiltakene. Enkelte rektorer uttaler at evalueringen skjer på klassenivå. Andre peker på at fastdagene med PPT brukes til å evaluere tiltakene.

En rektor forteller at også elevene selv er med på å vurdere tiltak, selv om ikke alle elevene forstår hva som er beste for seg selv. Det er viktig at eleven selv er nært knyttet til sine egne tiltak og at eleven ser at de er nyttige. Det er viktig med gode relasjoner med elevene. Elevene kan være sårbare og vil ikke være annerledes fra de andre, derfor er det viktig at ansatte bruker god tid. Det er elevenes tiltak og det er derfor viktig å få til kommunikasjon med elevene.

Av de ansatte, svarer 53 prosent at det gjøres evalueringer av iverksatte tiltak og 36 prosent at det varierer. I spørreundersøkelsen ble de ansatte spurt om hvor godt de opplever at iverksatte tiltak fungerer. 40 prosent av de ansatte opplyser at iverksatte tiltak fungerer godt, mens 51 prosent har svart at det enten varierer eller nøytral.¹⁰

I spørreundersøkelsen fikk respondentene anledning til å utbrodere erfaringer med tiltak. Mange peker på god nok bemanning som en avgjørende faktor for å lykkes med iverksatte tiltak (som intensiv opplæring, spesialundervisning og lignede). Å ha «faste» voksne som kjenner elevene trekkes særlig frem som viktig i spesialundervisning, hvor en del elever har behov for faste rammer. God dialog mellom foreldre og skole gir motiverte elever, som får større utbytte av tiltak. Det er lettere å lykkes med tiltak knyttet til faglige utfordringer, som lesekurs, enn tiltak rettet mot sammensatte utfordringer

3.3.5 Utfordringer med tidlig innsats

Rådgiver skole forteller av 30 prosent av ressursen i skolen brukes på spesialundervisning. Kommunen har en høyere andel spesialundervisning enn andre kommunen. Rådgiver forteller at dette er en uheldig spiral, siden ressursene kunne vært brukt til å jobbe med tidlig innsats.

Leder for PPT sier at kvaliteten på ordinær undervisning kan i tilfeller reduseres på grunn av at ressurser prioriteres til spesialundervisning. Videre opplever PPT at det er lite bruk av intensiv opplæring i skolene, som for eksempel lesekurs, fordi ressursene må brukes til spesialundervisning. Som en konsekvens blir det flere henvisninger til spesialundervisning fordi flere elever ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Leder for PPT sier at flere av disse elevene kunne «kommet etter» i ferdigheter og unngått spesialundervisning ved bruk av intensiv opplæring.

¹⁰ Revisor presenterer svarkategorien «nøytral» og «varierer» sammen siden de ikke er gjensidig utelukkende.

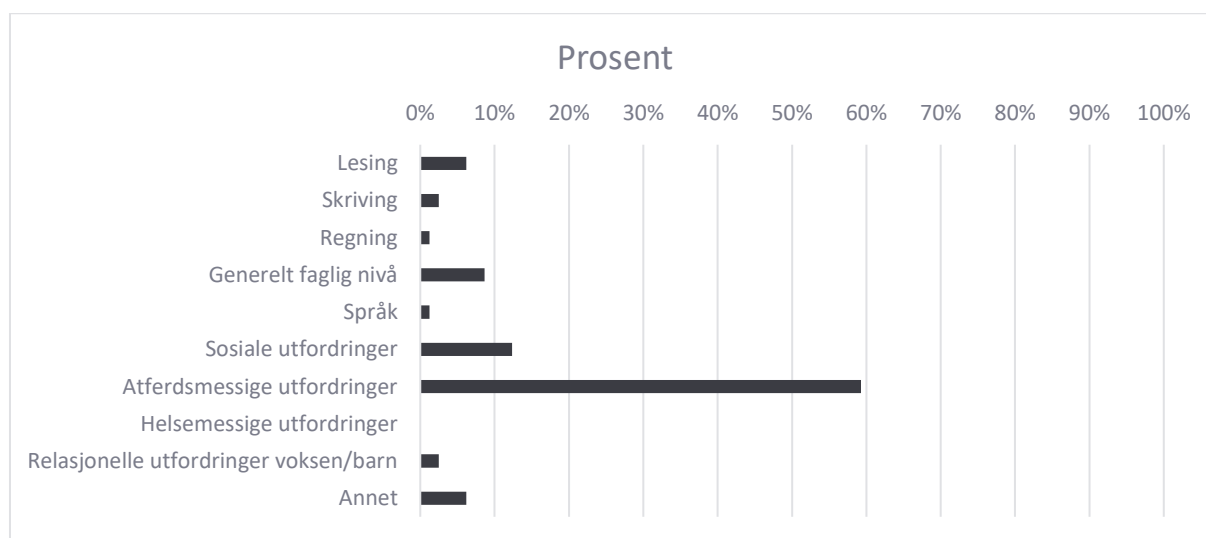
Flere av rektorene forteller om det samme bildet som rådgiver skole. Det brukes mye ressurser blant annet på spesialundervisning på ungdomsskolen, som tar ressurser som kunne vært brukt til tidlig innsats og forebygging av utfordringer på barnetrinnet. En rektor forteller at skolen har begrensede muligheter til å kunne gi ekstra lesekurs.

Kommunen skal i 2023, i samarbeid med Melhus kommune, starte en gjennomgang av alle vedtak om spesialundervisning for å se på tendenser og trender. Det er viktig å trygge lærerne på at dette ikke er et innsparingstiltak, men at det vil kunne frigjøre ressurser for tidlig innsats.

Sosiale utfordringer og atferd beskrives som større problem enn læringsutfordringer. Det er også et problem at atferd «tar stor plass». Elever som «bare» har læringsutfordringer kan komme litt i skyggen av elever med dominerende atferd.

De ansatte ble i spørreundersøkelsen spurt om hva de opplever som den største utfordringen blant elevene med tanke på arbeidet opp mot tidlig innsats. Fordelingen er vist i tabellen nedenfor.

Figur 2. Hva de ansatte opplever som den største utfordringen med arbeidet opp mot tidlig innsats. N=81.

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

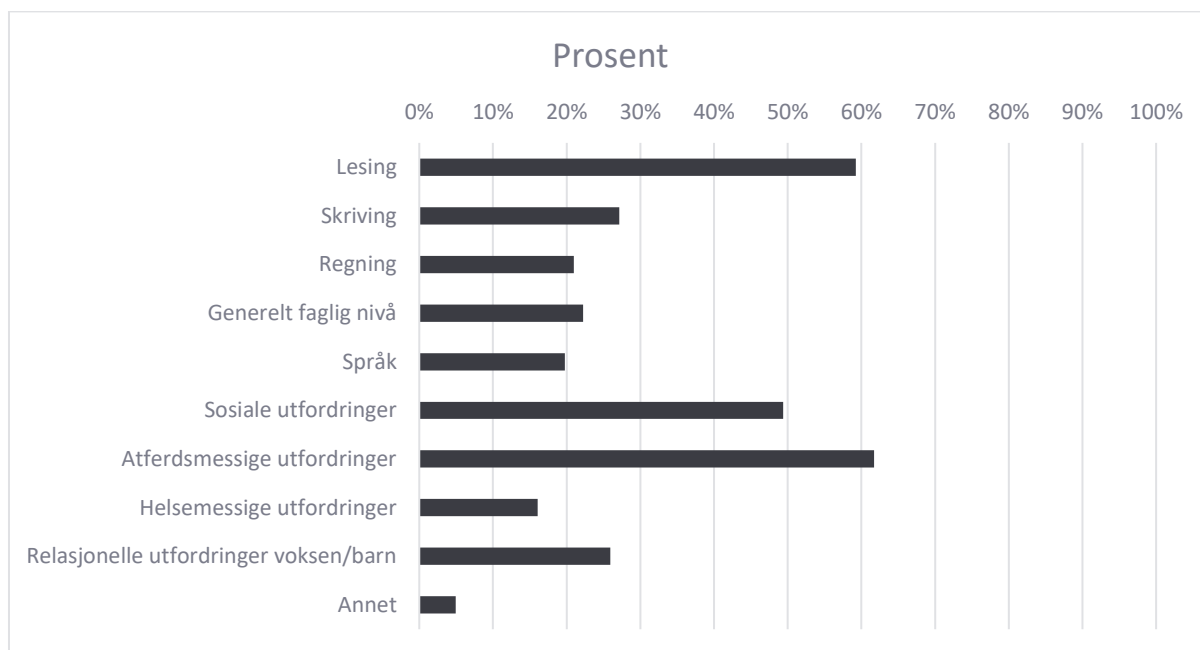
Nesten 60 prosent av de ansatte svarer at adferd er den største utfordringen. Generelt faglig nivå blir av 9 prosent ansett som den største utfordringen.

I fritekstfelt i spørreundersøkelsen, har ansatte kommentert utfyllende om elevenes utbytte av opplæringen. Åtte av ni trekker frem knapphet i bemanning som en utfordring for å ivareta tilpasset opplæring. Det er ikke nok ressurser til å ivareta tidlig innsats. Dette fører til økt behov

for spesialundervisning på høyere klassetrinn, som kunne vært unngått med mulighet for intensiv opplæring tidlig i løpet. Lav bemanning og sykefravær blant ansatte fører dessuten til at spesialundervisning tidvis ikke gjennomføres som planlagt.

De ansatte ble i spørreundersøkelsen spurt om hva de opplever blir prioritert i arbeidet med tidlig innsats. Figuren nedenfor viser fordelingen.

Figur 3. Hva de ansatte opplever blir prioritert i arbeidet med tidlig innsats. N=81.

Kilde: Revisjon Midt-Norge SA

Både adferdsmessige utfordringer, sosiale utfordringer og lesing blir av mange ansatte opplevd som prioriterte utfordringer i arbeidet med tidlig innsats. Generelt faglig nivå blir av 22 prosent ansatte opplevd som prioritert i arbeidet med tidlig innsats.

I spørreundersøkelsen ble de ansatte spurt om hvordan de vil beskrive arbeidet med tidlig innsats på deres skole. Resultatene viser at det er variasjoner i hvordan de ansatte opplever arbeidet med tidlig innsats. 27 prosent svarer «godt», mens 48 prosent har svart at det enten «varierer» eller «nøytral».¹¹

¹¹ Revisor presenterer svarkategorien «nøytral» og «varierer» sammen siden de ikke er gjensidig utelukkende.

3.4 Vurdering

Skolene skal følge opp kartleggingsresultater og mistanker om læringsutfordringer hos enkeltelever.

Praksisen for hvordan kartleggingsresultater følges opp er ulik mellom skolene. Den ulike praksisen mellom skolene kan gjøre det tilfeldig hvordan kartleggingsresultatene følges opp. Det igjen betyr at hvordan en elev blir fulgt opp, er avhengig av hvilken skole eleven tilhører. Kommunen har dermed ikke sikret en ensartet praksis blant skolene, som kan sikre at elevene får likt tilbud uavhengig av skole i kommunen.

Kommunen har tidligere praktisert tiltaksløypa, som nå erstattes av stafettlogg. Tiltaksløypa fremstår som kjent blant flere av rektorene. Bruk av BTS og stafettlogg er i en implementeringsfase. Målet til kommunen er at utfordringene skal løses på lavest mulig nivå. BTS og stafettloggen vil være et bidrag i det systematiske oppfølgingsarbeidet etter kartleggingsprøver. Revisor vurderer at BTS og stafettloggen kan bidra positivt til oppfølgingsarbeidet og til å følge opp elever med læringsutfordringer på et tidlig stadium.

Med bakgrunn i varierende praksis mellom skolene i hvordan kartleggingsresultatene og mistanker rundt elever følges opp, vurderer revisor at det er en praksis som ikke sikrer gjensidig behandling av elever uavhengig av skole. Revisor vurderer at innføringen av BTS og bruk av stafettlogg vil kunne bidra i å sikre en lik praksis mellom skolene og sørge for at utfordringer løses på et tidligst mulig tidspunkt. Revisor vurderer derfor kriteriet som delvis oppfylt med bakgrunn i implementeringen av BTS og stafettlogg.

Elever i 1. til 4. trinn med identifiserte læringsutfordringer skal motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.

Eldre elever med identifiserte læringsutfordringer bør motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.

Revisor vurderer disse kriteriene sammen. Revisor har under datainnhenting ikke fått gode nok svar til å vurdere spesifikt hvilke tiltak som blir igangsatt for elever fra 1. til 4. trinn. Revisor opplever at praksisen for bruk av intensiv opplæring er lik for alle trinn.

Utarbeidelsen av konkrete tiltak og bruk av intensiv opplæring for elever med identifiserte læringsutfordringer fremstår som varierende mellom skolene. Bruken av ipad i skolene gir en fordel med at oppgaver enklere kan tilpasses riktig nivå for elevene.

Samtlige av rektorene trekker frem bruk av lesekurs. Skolene har valgt ulike måter å gjennomføre lesekurs på. Det er ingen systematikk i hvordan lesekurs blir gjennomført, selv

om kommunen har en leseplan som beskriver bruk av intensive lesekurs. Leseplanen fremstår som lite kjent blant de ansatte, men den sier noe om hvordan praksisen skal være i kommunen. Praksisen i dag avviker fra leseplanen til kommunen.

Enkelte skoler gjennomfører lesekurs for hele klasser, mens andre gjør det for utvalgte grupper. For revisor fremstår praksisen uklar med tanke på om lesekurs brukes som et forebyggende tiltak for alle elever, for elever som er i fare for å avvike fra forventet utvikling eller om det er et tiltak igangsatt etter at et problem har blitt avdekket.

Utarbeidelsen av tiltak må sees i sammenheng med informasjon om utfordringer med tidlig innsats. Flere av informantene forteller om høy bruk av ressurser til spesialundervisning som går på bekostning av arbeidet med tidlig innsats. Her kommer det blant annet fram at det er begrensede muligheter til å gjennomføre ekstra lesekurs til elever som trenger det på alle trinn. Kommunen skal i gang med et arbeid for å kartlegge tendenser og trender i spesialundervisning. Revisor vurderer dette som et positivt tiltak med å forbedre arbeidet med tidlig innsats.

Revisor vurderer at skolene igangsetter tiltak, men at det er store variasjoner om hvordan tiltakene organiseres mellom skolene. Dette kan medføre tilfeldigheter blant elevene på de ulike skolene for hvilke tiltak de mottar. For revisor framstår praksisen uklar; om skolene tilbyr lesekurs som et forebyggende tilbud eller etter det har blitt avdekket et problem. Revisor ser at arbeidet med tiltak og å tilby intensiv opplæring kan forbedres, og at kommunen er kjent med forbedringsrommet innenfor tidlig innsats. Revisor vurderer kriteriet som ikke oppfylt.

Skolene skal ha en god praksis for at elever som mottar intensiv opplæring gjør det i størst mulig grad som en del av klassefellesskapet

Det er ulikt fra skole til skole om elever mottar intensiv opplæring eller andre tilpasninger som en del av klassefellesskapet. Revisor sitt hovedinntrykk er at det i størst mulig grad tilrettelegges for at intensiv opplæring gis i klassefellesskapet.

Revisor vurderer kriteriet som oppfylt.

Skolene må evaluere virkningene av tiltakene som settes inn ovenfor elevene.

Skolene fremstår å ha en innarbeidet praksis med å evaluere tiltakene som blir igangsatt. Også her er det varierende praksis mellom skolene. Skolene bruker ulike fora for å vurdere tiltakene. Det er også her mulig å systematisere evalueringene for å få praksisen mer lik mellom de ulike skolene i kommunen. Det vil gi økt forutsigbarhet i arbeidet med tidlig innsats.

Revisor vurderer kriteriet som oppfylt.

4 SAMARBEID MED PPT

Kapittelet beskriver og vurderer samarbeidet mellom barnehage, skole og PPT.

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet:

- Har PPT tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid?

4.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- PPT skal bistå skole i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling på enheten.
- PPT skal ha tilstrekkelig kompetanse til å bistå skoler når de har behov.
- PPT skal utføre sakkyndig vurdering innen rimelig tid.

Kildene til revisjonskriteriene er hentet fra opplæringsloven, forvaltningsloven og stortingsmeldinger. Utledningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

4.3 Funn

4.3.1 Rutiner for samarbeid

Faste dager

PPT har faste hele dager ute på skolene hver tredje uke. Det er utpekt en fast saksbehandler/kontaktperson fra PPT for hver skole. Unntaket er Støren barneskole, som på grunn av størrelsen har to kontaktpersoner fra PPT, med respektive ansvar for 1. til 4. klasse og 5. til 7. klasse. Helsenyskepleier har høsten 2022 også deltatt på de faste dagene sammen med PPT i en prøveperiode for økt tverrfaglig samarbeid.

Jamfør BTS-handlingsveileder på nivå 2, skal skolen, eleven og foresatte få støtte fra PPT gjennom bruk av faste dager for å finne gode løsninger. Skolen skal informere eleven og foresatte om innspill fra møter på den faste dagen, og jobbe videre med forslagene til tiltak. På nivå 2 kan man vurdere henvisning til PPT slik at eleven får en sakkyndig vurdering.¹² For å henvise til PPT er det et eget skjema. I vedlegget til henvisningen skal følgende dokumenter være med:

¹² <https://mgk.bedreinnnsats.no/bts-veileder/>

- Pedagogisk rapport
- Språk 6-16 (5-6)¹³
- 5-15 (www.5-15.org)¹⁴

Andre kartlegginger som er gjort, kan også følge med i henvisningen. Jamfør informasjonen i avsnitt 2.3.1, opplever PPT at henvisninger mangler kartlegginger. PPT opplever derfor å gjøre egne kartlegginger, i tillegg til sine egne nødvendige kartlegginger, for å foreslå tiltak. Som en konsekvens, blir det lite igangsetting av tiltak når det mangler kunnskap om elevenes ferdigheter.

PPT har et mål om at 70 prosent av sakene som diskuteres på faste dager, er saker som ennå ikke er henvist, slik som «tidlig innsats», mens 30 prosent skal være oppfølging av henvisninger. Arbeidsfordelingen vil gi PPT god tid til å ta saker tidlig og arbeide forebyggende. Fordeling per i dag er omtrent 95 prosent på eksisterende henvisninger og 5 prosent tidlig innsats. PPT opplever at dagene i praksis brukes på de samme sakene om og om igjen, selv om veiledning er gitt gang etter gang og individuell opplæringsplan er utarbeidet. Det brukes også unødvendig mye tid på statusoppdateringer, slik at det ikke blir tid til veiledning av personalet/lærere. Leder for PPT forteller at de håper at implementeringen av BTS – bedre tanker sammen - fører til at fordelingen av tidsbruken på fastdagene snur.

Det hendte tidligere at PPT fikk henvisninger om barn de ikke hadde hørt om. Nå er skolene som regel flinke til å bruke fastdagene slik at sakene er kjent. Hvor godt skolene klarer å følge opp mellom fastdagene, varierer etter hvor mye ressurser skolen har. Det er store forskjeller mellom skolene med tanke på elevtallet.

Samtlige rektorer beskriver et godt og strukturert samarbeid med PPT, og fastdagene blir trukket fram som viktige for skolene. En rektor forteller at fastdagene blir brukt til å ta opp ulike problemstillinger. En annen rektor forteller at lærerne i forkant må melde inn saker via ledelsen på skolen, slik at PPT får muligheten til å forberede seg eller invitere andre tjenester. En tredje rektor forteller at på fastdagene diskuteres nye elever, og det gjøres evaluering knyttet til elever som allerede har rett til spesialundervisning. PPT kan også gå inn og observere enkeltelever og trinn.

I spørreundersøkelsen blant de ansatte ved skolene, opplever 52 prosent at PPT er tilgjengelige når de ønsker råd og veiledning. 37 prosent opplever at tilgjengeligheten varierer.

¹³ Språk 6-16 er en test for elevene i alderen 6 til 16 år for å avdekke hvorvidt en elev har spesielle utfordringer med språk.

¹⁴ 5-15 R er et nordisk spørreskjema for kartlegging av vansker hos barn og unge i alderen 5 til 17 år.

De ansatte ble også spurt om de opplever at PPT har tilstrekkelig tilstedeværelse på sin enhet. Der svarer 43 prosent at det varierer, 31 prosent svarer ja og 15 prosent svarer nei.

Andre forum

Kommunalsjef oppvekst, rådgiver skole og leder for PPT har faste samarbeidsmøter, cirka hver tredje uke. Møtene brukes til å drøfte ulike saker og jobbe med en felles forståelse av saker. Møtene er viktig siden PPT ikke er organisert under oppvekstområdet i kommunen. PPT deltar også på skolenettverk og oppvekstnettverk. Skolenettverk og oppvekstnettverk har møter annenhver måned. Skolenettverk er møteforum for alle rektorene i kommunen og i oppvekstnettverket er også barnehager til stede. Ved behov, deltar også andre ansatte fra PPT i disse møtene.

PPT deltar også i kommunens barne- og ungdomsteam (BUT-team). Kommunalsjef oppvekst og rådgiver skole sier det er viktig at PPT deltar i forskjellige nettverk i kommunen knyttet til forebygging. Da blir man kjent med hverandre, men det blir en risiko for at det oppstår misforståelser knyttet til PPT sin rolle. For PPT er det viktig at man snakker sammen og holder på den PPT-faglige kompetansen.

PPT blir også hentet inn på forskjellige seminarer ute på skolene. Det varierer hvilke skoler som gjør dette og hvor ofte. Invitasjonene kommer basert på skolenes behov. PPT blir også invitert inn på foreldremøter på skoler.

4.3.2 Kompetanse

Samtlige av rektorene opplever at de får tilstrekkelig hjelp og veiledning fra PPT. PPT bidrar med råd, og er på tilbudssiden ved behov. En rektor uttaler at det er god kompetanse i PPT, som utfyller lærerne på en god måte. PPT er også flinke til å snakke med elevene. PPT får også skryt av en rektor som opplever at PPT er flinke til å forklare hvordan de jobber med sine tjenester. For skolen er det viktig å styrke den ansattes rolle, slik at man får en god systemforståelse.

Ved en skole, opplever rektor at PPT ikke har den nødvendige skolefaglige kompetansen. En annen rektor forteller at noen av rådene fra PPT oppleves av lærerne som mindre relevante, da flere av rådene allerede er utprøvd. En tredje rektor uttaler at PPT er flinke til å innrømme dersom man mangler kompetanse på et område.

Blant de ansatte er det 44 prosent som opplever at PPT har riktig kompetanse med tanke på utfordringene som de har på sin enhet, mens 37 prosent svarer at kompetansen varierer. 4 prosent av de ansatte opplever ikke det. Samtidig svarer 59 prosent av de ansatte at rådene og veiledningen de får fra PPT varierer om det bidrar til å hjelpe dem med deres utfordringer

og problemer på enheten. Til sammenligning er det 30 prosent som opplever at råd og veiledning fra PPT bidrar til å løse utfordringer og problemer.

Leder uttrykker at PPT er store nok til å ta unna lovpålagte oppgaver, men skulle gjerne hatt flere ansatte for å kunne ha større bredde i kompetansen. Leder sier at deres kompetanse og ressurs ikke strekker til når deres tjeneste skal ivareta flere enn deres lovpålagte tjenester og i tillegg skal bruke tid på prosjekter og nettverk. Mye kompetanse som PPT trenger, stiller krav om lengre erfaring i PPT før de ansatte er kvalifisert til utdanning/kurs.

4.3.3 Sakkyndig vurdering innen rimelig tid

PPT blir beskrevet av samtlige rektorer som tilgjengelige, også når det er behov for rask hjelp og bistand. Både rådgiver skole og samtlige rektorer opplever at PPT utfører sakkyndige vurderinger innen rimelig tid.

Det er ulike frister for innsendinger av henvisningen slik at PPT skal bli ferdig med alle sakkyndige vurderinger innen skolestart. Leder for PPT forteller at de i perioden 15. april til 30. mai jobber intensivt med å skrive sakkyndige vurderinger. Da skjermer de seg fra andre oppgaver og avtaler for å ta unna sakkyndigarbeidet. Saksbehandlingstider ellers i året variere mer.

I spørreundersøkelsen svarer 57 prosent at de opplever at PPT utfører sakkyndig vurdering innen rimelig tid. Av de ansatte er det 5 prosent som svarer at de ikke opplever det og 28 prosent vet ikke.

4.4 Vurdering

PPT skal bistå skole i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling på enheten.

Samarbeidet mellom skole og PPT fremstår for revisor som godt. Kommunen har lagt til rette for et godt systematisk og strukturert samarbeid. For de ansatte ved skolene fremstår de faste dagene som viktige. Samtidig er praksisen om hvordan de faste dagene brukes i dag, langt unna målet til PPT. PPT ønsker å arbeide mer rettet mot forebygging og tidlig innsats enn hva som praktiseres i dag. Revisor vurderer at det ligger et stort potensial i å utnytte de faste dagene til dette, men det krever at skolene er nødt til å bidra. Skolene må forstå rammene og formålet til de faste dagene og hvordan PPT ønsker å jobbe. Det er viktig at skole og PPT er kjent med og enig om hvordan de faste møtepunktene skal brukes for å samarbeide mest mulig om forebygging og arbeidet med tidlig innsats.

PPT deltar i ulike forum i kommunen, noe som revisor anser som avgjørende for samhandlingen mellom tjenestene. Dette særlig på grunn av at PPT er organisert utenfor

oppvekstområdet. PPT deltar også ved behov på ulike møter i regi av skolene. Revisor opplever tjenesteveien mellom oppvekst og PPT som kort.

Revisor vurderer at det er lagt til rette for systematisk samarbeid mellom skole og PPT, og at PPT bistår arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling på enheten. Samtidig er det stort potensiale til at PPT, etter eget ønske, kan bidra enda mer i det forebyggende arbeidet og arbeidet rettet mot tidlig innsats. Revisor vurderer at kriteriet delvis er oppfylt.

PPT skal ha tilstrekkelig kompetanse til å bistå skoler når de har behov.

De ansatte i PPT fremstår å ha tilstrekkelig kompetanse for å løse utfordringene skolene har, med noen variasjoner. Skolene gir inntrykk av å få god hjelp av PPT. Samtidig er det indikasjoner på at PPT har andre oppgaver ut over de som er lovpålagte som de mangler kompetanse til å utføre på en tilfredsstillende måte.

Revisor vurderer kriteriet som oppfylt.

PPT skal utføre sakkyndig vurdering innen rimelig tid.

Samtlige av informantene mener at PPT utfører sakkyndig vurdering innen rimelig tid. PPT har også satt av en egen periode der det jobbes med sakkyndig vurdering.

Revisor vurderer kriteriet som oppfylt.

5 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

Som en innledning til konklusjonen på de to første problemstillingene, vil revisor oppsummere sine inntrykk hvordan kommunen jobber med å kartlegge og iverksette tiltak for elever med læringsutfordringer.

Skolene i Midtre Gauldal kommune jobber med å avdekke og iverksette tiltak for elever med læringsutfordringer. Revisor finner at arbeidet som gjøres, varierer mellom skolene. Kommunen har på overordnet nivå lite systematiske rutiner knyttet til tidlig innsats. Det betyr at det er opp til hver enkelt skole å finne praksisen på hvordan læringsutfordringer hos elever avdekkes og hvordan oppfølgingen er i etterkant. Skolene har ulike praksiser for å etablere konkrete tiltak knyttet til læringsutfordringer. Det betyr at elever i kommunen ikke er sikret lik behandling, uavhengig av hvilken skole eleven tilhører. Arbeidet med tidlig innsats framstår tilfeldig, og det avhenger av hvilken skole eleven tilhører.

5.1 Konklusjon

Arbeider skolene i Midtre Gauldal systematisk for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Revisor konkluderer med at skolene arbeider for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, men at arbeidet har et forbedringspotensial. Arbeidsmåten og praksisen gjør at det kan være tilfeldig om barn og unge sine læringsutfordringer blir avdekket. Kartleggingsarbeidet har manglende systematikk. Det er opp til hver enkelt skole hvordan de gjennomfører kartlegginger, og praksisen er varierende mellom skolene. Manglende rutiner og systematikk kan være sårbart og utgjøre en risiko i kommunen ved for eksempel utskiftning av ansatte. Samtidig gjennomfører skolene kartleggingsprøver og løpende vurderinger, men informasjon tyder på at det er risiko for at elever ikke blir fanget godt nok opp i barneskolealder.

Iverksetter skolene i Midtre Gauldal tiltak overfor barn og unge som eventuelt ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Revisor konkluderer med skolene ikke arbeider godt nok med å iverksette tiltak overfor barn og unge som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolene iverksetter tiltak overfor barn og unge med læringsutfordringer, men varierende praksis mellom skolene gjør at det er tilfeldig om barn og unge får de tiltakene de har behov for. Det er ulikt hvordan skolene følger opp kartleggingsarbeidet og tilbudet om intensiv opplæring gjennomføres. Kommunen har en høy andel spesialundervisning, som kan gjøre at arbeidet med tidlig innsats blir nedprioritert.

Tilbudet med å gi intensiv opplæring har derfor forbedringsmuligheter. BTS og stafettloggen som nå implementeres, vil kunne bidra til at arbeidet blir mer systematisert og likt mellom skolene i kommunen.

Har PPT tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid?

Revisor konkluderer med at PPT har tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid. Det er etablert systematiske samarbeidsformer mellom skole og PPT som bidrar til dette. Det er forbedringspotensial knyttet til at PPT kan jobbe mer forebyggende og mer rettet mot tidlig innsats, som de selv ønsker. For å få til dette, kreves det en innsats fra skolene for å skape en gjensidig forståelse om hvordan samarbeidsforumene med PPT brukes. Revisor opplever en god kultur for samarbeid mellom hele skolesektoren i kommunen og PPT.

5.2 Anbefalinger

Revisor anbefaler at:

- Skoleeier bør vurdere å etablere felles rutiner/system for gjennomføring av og oppfølging av kartleggingsprøver for å sikre lik praksis mellom skolene og et likt tilbud til elevene.
- Skoleeier bør forsterke arbeidet med tidlig innsats og sørge for at elever som har behov for intensiv opplæring får det.

KILDER

Lov og forskrifter:

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) med forskrift

Forskrift om utfylling av dei overordna måla og prinsippa for opplæringa i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa

Litteratur, veiledere og lignende:

Rammeverk for kartleggingsprøver på 1.-4. trinn, Utdanningsdirektoratet, 2018

Rammeverk for kartleggingsprøver på 1.-4. trinn, Utdanningsdirektoratet, 2021

Intensiv opplæring for elever fra 1.-4. årstrinn, Utdanningsdirektoratet, 2018

St. meld. nr. 16 (2006-2007), side 77

St. meld. nr. 6 (2019-2020)

«Fra eldst til yngst – Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole», veileider, Kunnskapsdepartementet

Internett:

Midtre Gauldal kommune:

<https://mgk.samhandlingsmodell.no/tenesteniva/rutiner-og-verktoy/#innsatsteam>

<https://mgk.bedreinnsats.no/om-bti/#BTS%20-%20Bedre%20Tverrfaglig%20Samarbeid-%20bedre%20tanker%20sammen>

<https://mgk.bedreinnsats.no/bts-veileder>

Utdanningsdirektoratet, gruppestørrelse:

<https://gsi.udir.no/registrering/kalkulatorer/gruppestorrelse2/>

Utdanningsdirektoratet, kartleggingsprøver:

<https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/kartlegging-gs/>

Statped:

<https://www.statped.no/laringsressurser/sprak-og-tale/sprak-616-screeningtest-av-sprakvansker/>

www.foreldreutvalgene.no

<https://www.5-15.org/logon?ReturnUrl=%2f>

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§ 15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) med forskrift
- Forskrift om utfylling av dei overordna måla og prinsippa for opplæringa i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa
- Rammeverk for kartleggingsprøver på 1.-4. trinn, Utdanningsdirektoratet, 2018
- Rammeverk for kartleggingsprøver på 1.-4. trinn, Utdanningsdirektoratet, 2021
- Intensiv opplæring for elever fra 1.-4. årstrinn, Utdanningsdirektoratet, 2018
- St. meld. nr. 16 (2006-2007), side 77
- St. meld. nr. 6 (2019-2020)
- «Fra eldst til yngst – Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole», veileider, Kunnskapsdepartementet

Utleddning av revisjonskriterier for problemstilling 1: Arbeider skolene i Midtre Gauldal systematisk for å avdekke om barn og unge har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

I forbindelse med å avdekke behovet for tidlig innsats, jamfør opplæringslovens § 1-4, skal det gjennomføres kartleggingsprøver på småskoletrinnet. Utdanningsdirektoratet skriver i sitt rammeverk for kartleggingsprøver at formålet er å avdekke behovet for individuell oppfølging og tilrettelegging på individ- og skolenivå gjennom tidlig innsats. Kartleggingsprøvene skal brukes for å avdekke elever som skårer under en bekymringsgrense, og som kan ha behov for ekstra oppfølging.

Med utgangspunkt i dette utleder revisjonen følgende kriterier for å måle om barnehager og skoler arbeider systematisk for å avdekke barns utfordringer:

- Skolene skal ha en systematisk fremgangsmåte for å identifisere og fortløpende vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av det pedagogiske tilbudet.

Utleddning av revisjonskriterier for problemstilling 2: Iverksetter skolene i Midtre Gauldal tiltak overfor barn og unge som eventuelt ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Opplæringslovens § 1-4 sier at for elever på 1. til 4. trinn skal skolen sørge for at elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning, raskt skal få egnet intensiv opplæring slik at forventet progresjon blir nådd. Eleven kan motta den intensive opplæringen i en kort periode utenfor klassefellesskapet dersom hensynet til eleven taler for det. Ifølge artikkel fra utdanningsdirektoratet om intensiv opplæring, er intensiv opplæring ment å være en del av den ordinære tilpassede opplæringen. Målet med det er at elever som har behov for det skal raskt få egnet støtte og oppfølging for at problemene ikke får mulighet til å utvikle og forsterke seg videre i opplæringsløpet.

Utdanningsdirektoratet skriver i informasjonsskriv om kartleggingsprøver (2021) at etter gjennomføring av kartleggingsprøvene skal resultatene blant annet brukes til å:

- følge opp elever som har resultater under, på eller nær bekymringsgrensen
- vurdere om skolens metoder og rutiner er gode nok for å fange opp de svake elevene tidlig nok
- jobbe for at det er færre elever man er bekymret for neste år, både på det samme trinnet og også på de andre trinnene

Skoleledere har det overordnede ansvaret for at dette skjer.

I stortingsmelding nr. 16 (2006-2007) pekes det på at vurdering, tilbakemelding og målrettet oppfølging av elevenes læringsutvikling og læringsutbytte, etter departementets oppfatning, må prioriteres høyere i hele grunnopplæringen. Erfaringen er derfor at mange skoler har en svak evalueringskultur og ikke godt nok greier å vurdere i hvilken grad de når målene for skolens virksomhet.

Med utgangspunkt i dette utleder revisjonen følgende kriterier for å måle om barnehager og skoler arbeider systematisk for å avdekke barns utfordringer:

- Skolene skal følge opp kartleggingsresultater og mistanker om læringsutfordringer hos enkeltelever.
- Elever i 1. til 4. trinn med identifiserte læringsutfordringer skal motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.
- Eldre elever med identifiserte læringsutfordringer bør motta intensiv opplæring fra skolens side slik at forventet læringsprogresjon blir nådd.

- Skolene skal ha en god praksis for at elever som mottar intensiv opplæring gjør det i størst mulig grad som en del av klassefelleskapet.
- Skolene må evaluere virkningene av tiltakene som settes inn ovenfor elevene.

Utleddning av revisjonskriterier for problemstilling 3: Har PPT tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å yte riktig hjelp til riktig tid?

Opplæringslovens § 15-8 omhandler samarbeid med mellom kommunale tjenester. Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige og sosiale eller emosjonelle vansker.

Rett til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er hjemlet i opplæringsloven (§ 5-1). Den pedagogiske-psykologiske tjenesten (PPT) skal sørge for at det blir utarbeidet lovpålagte sakkyndige vurderinger (opplæringsloven § 5-6). Videre skal PPT bistå skole i arbeidet med kompetanse og organisasjonsutvikling for å tilrettelegge for barn og elever med særlige behov.

I stortingsmeldingen nr. 6 (2019-2020) «*Tett på – tidlig innsats og inkluderende felleskap i barnehage, skole og SFO*» er det angitt en målsetting om at «... PP-tjenesten skal være mer til stede i barnehager og skoler og arbeide forebyggende og med tidlig innsats. Ved at PP-tjenesten arbeider tett på barna og elevene, vil den kunne utarbeide gode sakkyndige vurderinger og bidra til å tilrettelegge for enkeltbarn og -elever i praksis. Det vil også kunne styrke barnehagenes og skolenes evne til å tilpasse det ordinære tilbudet til mangfoldet av barn og elever. Det kan føre til at flere får tidligere hjelp, og til at det blir færre henvisninger. Det totale behovet for sakkyndige vurderinger kan dermed gå ned».

I forskrift om utfylling av de overordnede målene og prinsippene for opplæringen i grunnskolen og i den videregående opplæringa står følgende: «*Elever som har behov for tilrettelegging utover det ordinære tilbudet, har krav på spesialundervisning. Elever kan streve, og det kan oppstå ulike problemer med å lære gjennom hele opplæringsløpet. Lærerne kan få god støtte fra andre yrkesgrupper både til å avdekke utfordringer og til å gi elevene den hjelpen de trenger. Det kan være av avgjørende betydning for elevens utvikling at tiltak settes inn så raskt som mulig når utfordringene oppdages.*»

I tråd med dette er det rimelig å forvente at PPT er tilgjengelig for barnehager og skoler, og at de raskt kan yte råd og veiledning knyttet til barn og unge som strever med utfordringer.

PPT forholder seg til forvaltningslovens regler om saksbehandling med tanke på mottak av henvisning, undersøkelser/sakkyndig vurdering og vedtak. Dette betyr at hovedregelen er at saksbehandler skal «forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold» (§ 11 a). Veilederen om spesialundervisning omtaler forsvarlig saksbehandlingstid. Veilederen sier at

saksbehandling må skje i løpet av rimelig tid og at saksbehandlingen skal være forsvarlig. Dette gjelder for hele prosessen, fra skolen starter vurderingen om eleven har behov for spesialundervisning, og til enkeltvedtaket er fattet. Veilederen skriver at: *«I vurderingen av hva som er for lang saksbehandlingstid, vil elevens behov for å få avklart sine behov og rettigheter så raskt som mulig, føre til at f.eks. en total saksbehandlingstid på over tre måneder kan være for lang tid.»*

Med utgangspunkt i dette utleder revisjonen følgende kriterier for å måle om barnehager og skoler arbeider systematisk for å avdekke barns utfordringer:

- PPT skal bistå skole i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling på enheten.
- PPT skal ha tilstrekkelig kompetanse til å bistå skoler når de har behov.
- PPT skal utføre sakkyndig vurdering innen rimelig tid.

VEDLEGG 2 – UTTALELSE

SV: Uttalelse: Forvaltningsrevisjon - tilpasset opplæring

Heidi Bakken <heidi.bakken@midtre-gauldal.kommune.no>

Til Hanne Marit Ulseth Bjerkøy Alf-Petter Tenfjord

Kopi Marie Sæther

Du svarte på meldingen 31.03.2023 10:17.

tor. 30.03.2023 14:23

Hei,

Midtre Gauldal kommune har ingen kommentarer til foreløpig rapport.

Med hilsen

Heidi Bakken

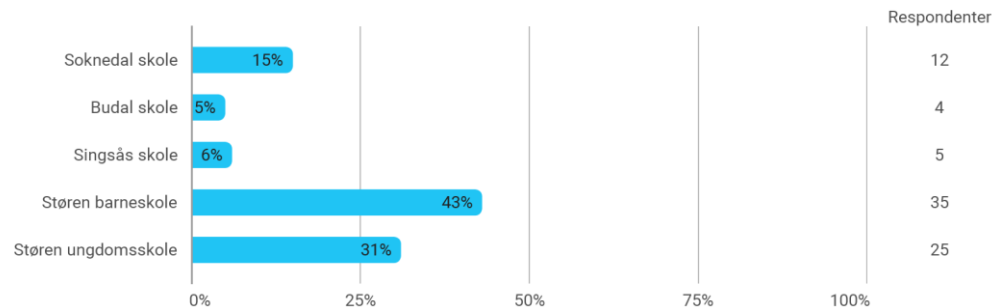
Rådgiver oppvekst

Midtre Gauldal kommune

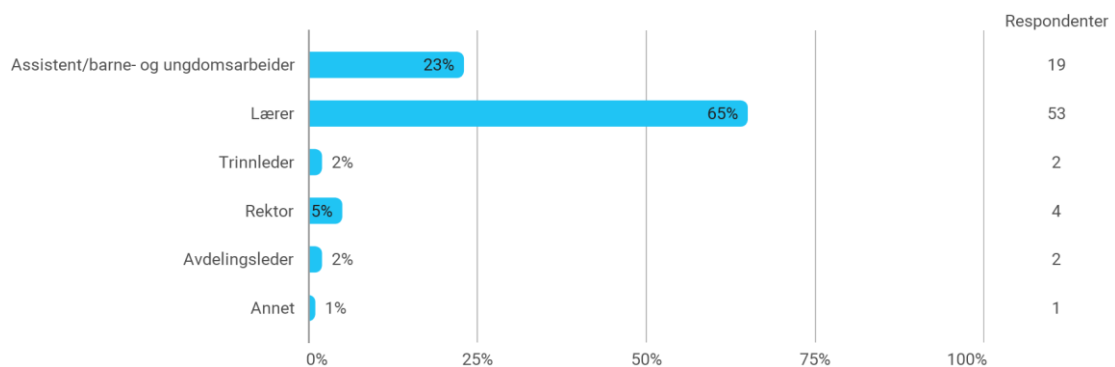
97 58 36 88

VEDLEGG 3 – SPØRREUNDERSØKELSE

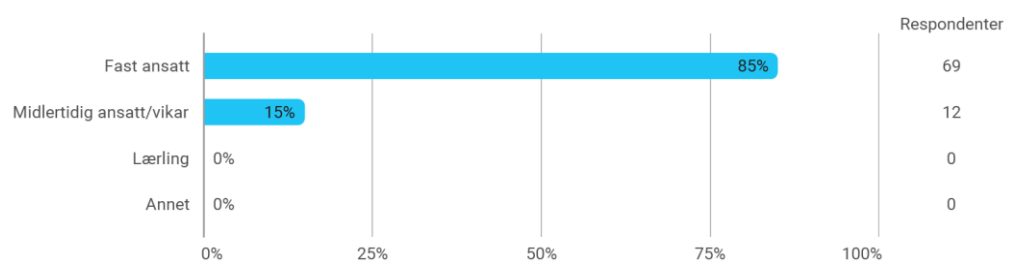
Hvor jobber du?

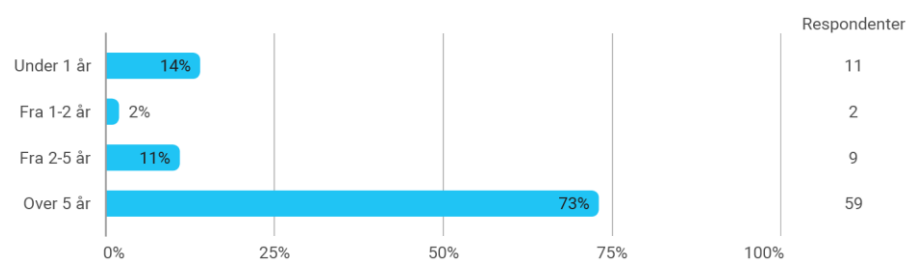
Hvilken stilling har du ved din skole?

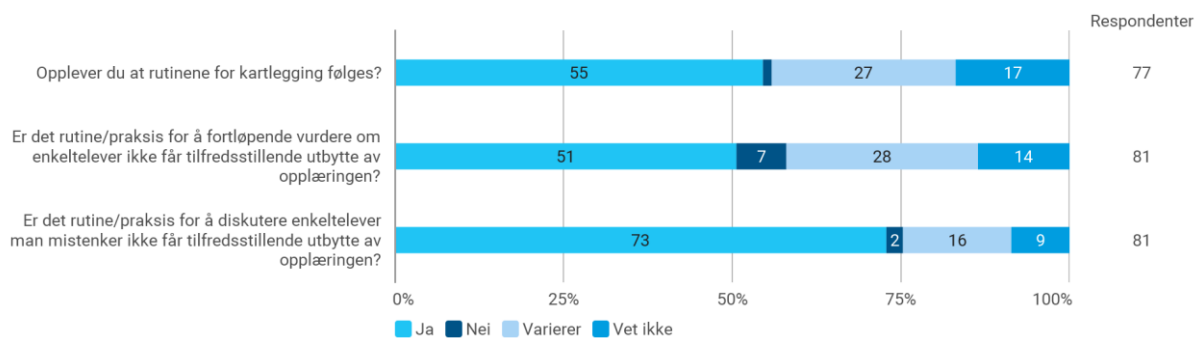
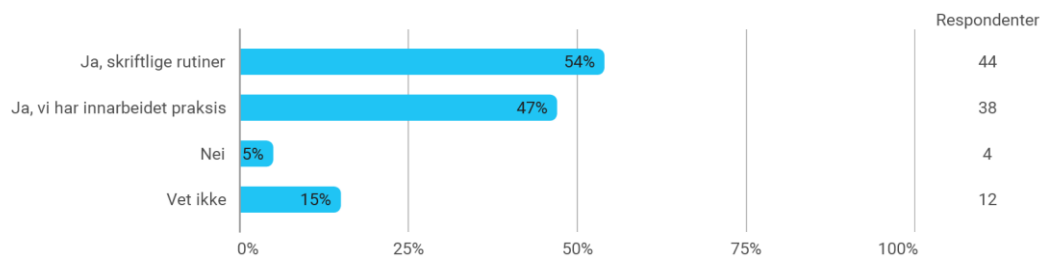
Hvilket ansettelsesforhold har du ved din skole?

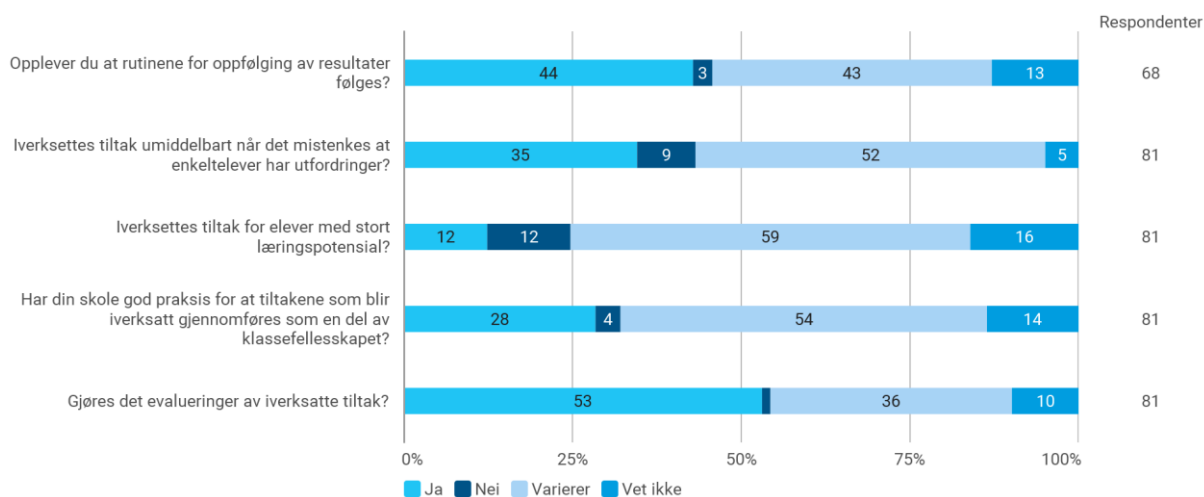
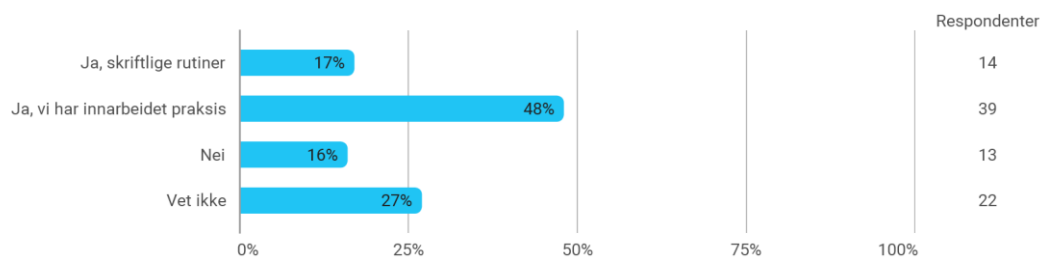
Hvor lenge har du vært ansatt i kommunen?

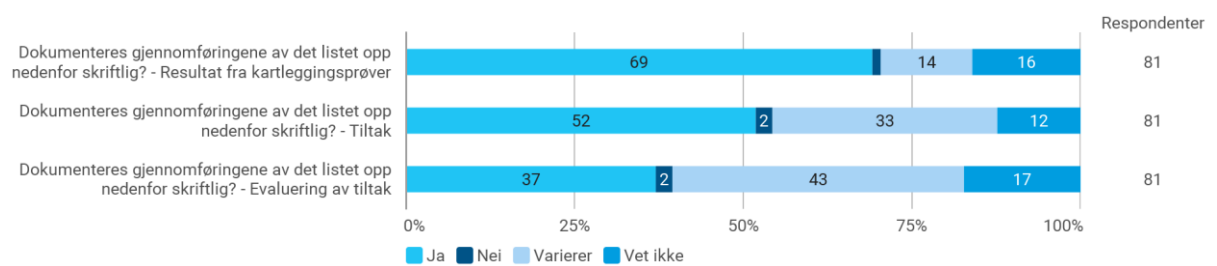
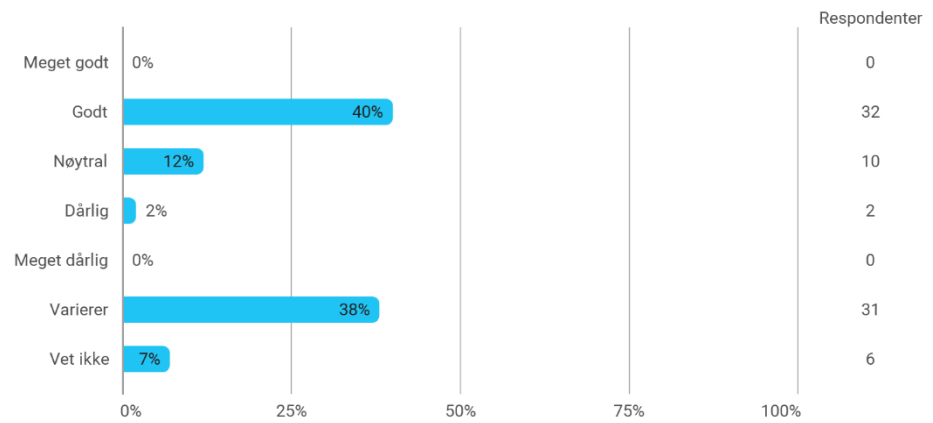
Har din skole faste rutiner for kartlegging av barns utvikling? (Flere kryss er mulig)

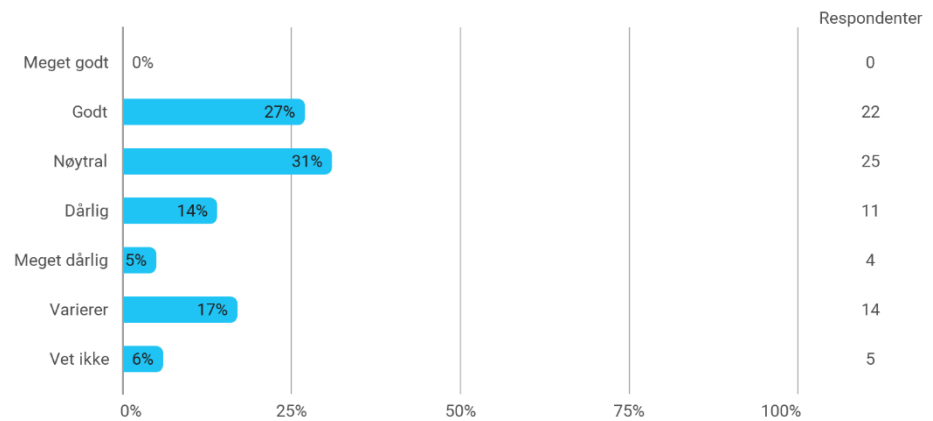
Er det faste rutiner for oppfølging av kartleggingsresultatene? (Flere kryss er mulig)

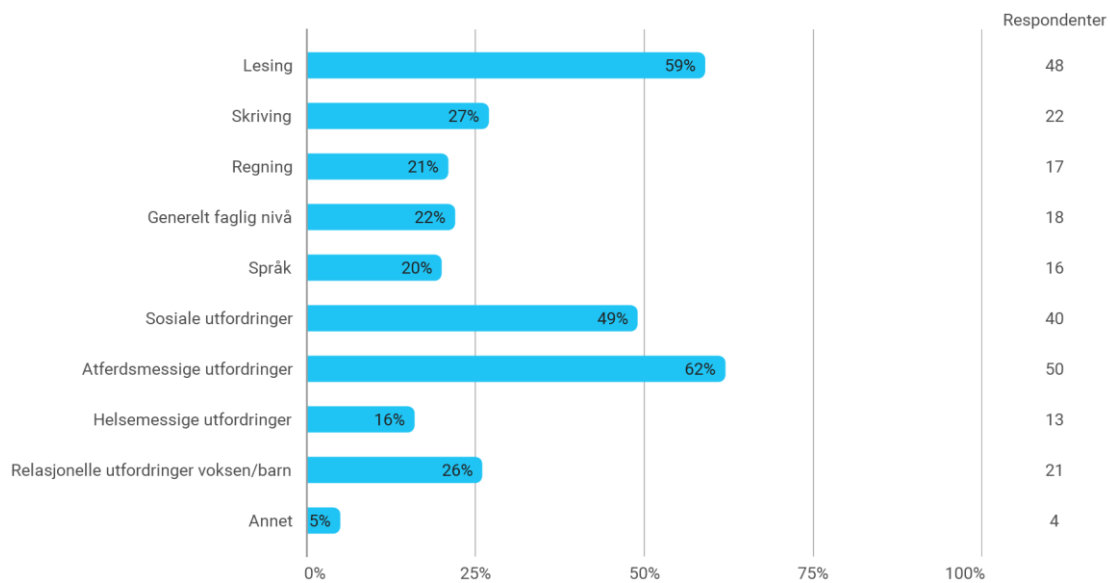
Hvor godt opplever du at iverksatte tiltak fungerer?

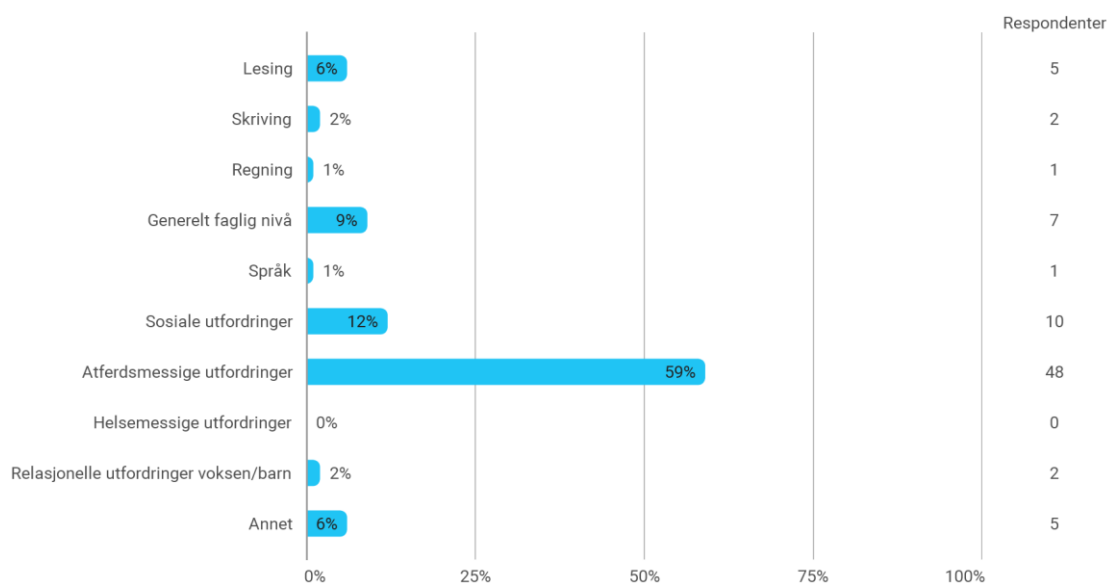
Hvordan vil du beskrive arbeidet med tidlig innsats på din skole?

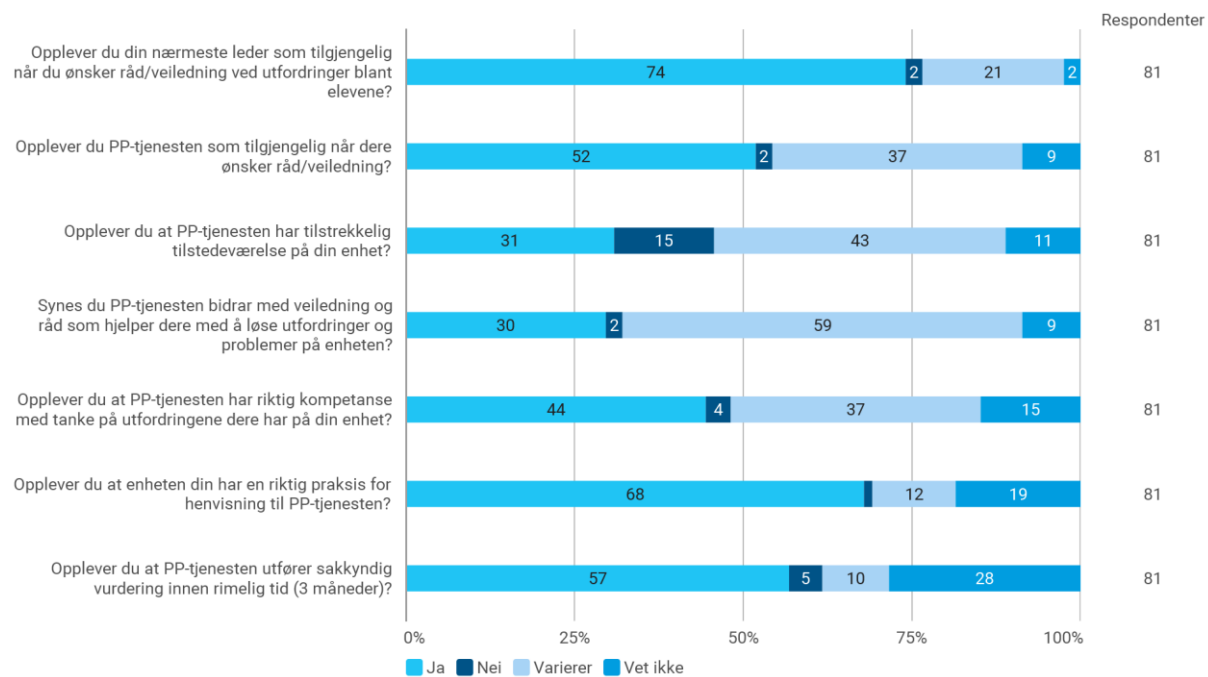

Hva opplever du blir prioritert i arbeidet med tidlig innsats? (Flere alternativer mulig)

Hva anser du som den største utfordringen blant elevene på din skole med tanke på arbeidet opp mot tidlig innsats?

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no